

KRAKOWSKA AKADEMIA
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Wydział: Architektury i Sztuk Pięknych
Kierunek: Architektura

Katarzyna Bożena Kołpa

PROJEKT EKSPERYMENTALNEJ STREFY WYSTAWIENNICZEJ -
ARTYSTYCZNEGO START UPU

JAKO ELEMENTU SZLAKU KULTURY I SZTUKI NOWOCZESNEJ
POŁUDNIOWEGO BRZEGU WISŁY W KRAKOWIE

Praca magisterska

Promotor: prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Krzysztof Ingarden
Asystent promotora: mgr inż. arch. Piotr Urbanowicz

Kraków 2018 r.

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ STUDIALNA.....	5
1. UZASADNIENIE WYBORU TEMATU.....	7
2. INSPIRACJE.....	9
2.1 FORMY BLISKIE CZŁOWIEKOWI.....	9
2.2 GEOMETRIA W SZTUCE.....	10
2.3 PAWILON BARCELÓŃSKI.....	11
2.4 BIBLIOTEKA UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO.....	12
2.5 HIGH LINE W NOWYM JORKU.....	13
2.6 PRZYSZŁOŚĆ MUZEÓW: PROGNOZOWANE KIERUNKU ROZWOJU.....	14
3. LOKALIZACJA.....	17
3.1 DZIAŁKA.....	17
3.2 UZASADNIENIE WYBORU LOKALIZACJI	18
3.3 BULWARY WIŚLANE.....	18
3.4 SZLAK KULTURY I SZTUKI NOWOCZESNEJ POŁUDNIOWEGO BRZEGU WISŁY.....	19
3.5 STAN ISTNIEJĄCY.....	20
CZĘŚĆ OPISOWA	21
4. PROJEKT EKSPERYMENTALNEJ STREFY WYSTAWIENNICZEJ.....	23
4.1 IDEA ARANŻACJI PRZESTRZENI	23
4.2 CZĘŚĆ WYSTAWIENNICZA.....	23
4.3 FUNKCJE UZUPEŁNIAJĄCE.....	26
4.4 ZIELONY DACH.....	26
5. OPIS TECHNICZNY.....	29
5.1 ROZWIĄZANIA KONSTRUKCYJNO-MATERIAŁOWE.....	29
5.2 DOSTĘPNOŚĆ DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	29
5.3 ROZWIĄZANIA EKOLOGICZNE I ENERGOOSZCZĘDNOŚĆ.....	29
5.4 OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA.....	29
5.5 WYKAZ I BILANS POWIERZCHNI POMIESZCZEŃ.....	30
6. BIBLIOGRAFIA.....	33
CZĘŚĆ RYSUNKOWA	35
7. PLANSZE	37

CZĘŚĆ STUDIALNA

1. UZASADNIENIE WYBORU TEMATU

Praca magisterska *Eksperymentalna strefa wystawiennicza – artystyczny start up* stanowi odwołanie i rozwinięcie zagadnień poruszonych w pracy dyplomowej inżynierskiej *Ogród Rzeźby w Krakowie*. Podejmowała ona temat rewaloryzacji działki w sąsiedztwie Bulwarów Wiślanych i zaproponowania tam przestrzeni wystawienniczej zewnętrznej w formie wystawy rzeźb, połączonej z ekspozycją wewnętrzną i funkcjami towarzyszącymi, takimi jak pracownia dla artystów, części warsztatowej, księgarnia czy kawiarnia. Obiekt ten stanowił pomysł przestrzeni publicznej, gdzie mieszkańcy i turyści mogliby na codzień obcować z sztuką.

Niniejsza praca stanowi próbę kontynuacji tworzenia ogólnodostępnych przestrzeni wystawienniczych związanych z architekturą i sztuką. W opracowaniu projektu dyplomowego magisterskiego fundamentalnym aspektem była współzależność przyrody, sztuki, architektury i przestrzeni publicznej. *Eksperymentalna strefa wystawiennicza* miałaby stworzyć miejsce, które funkcjonowałoby jako przestrzeń dla wystaw czasowych, festiwali czy wernisaży. Mimo dużej ilości wysokiej klasy obiektów muzealnych w Krakowie zauważono potrzebę stworzenia miejsca, które pozwalałoby na wystawianie zbiorów prywatnych kolekcjonerów, młodych artystów czy gościnnych wystaw.

Punktem wyjścia do stworzenia pomysłu uniwersalnej przestrzeni wystawienniczej było poszukiwanie przez Grażynę Kulczyk przestrzeni wystawienniczej, które umożliwiłoby ekspozycję jej, wartej ponad 500 milionów euro, kolekcji sztuki, która stanowi jedno z największych zbiorów prywatnych w Europie. Zapoczątkowało to ideę kreacji miejsca, które odpowiadałoby na zapotrzebowanie obiektu, który nie kojarzyłoby się z konkretnym nurtem czy okresem w sztuce, a stanowił miejsce dla artystów, marchandów, architektów czy pasjonatów sztuki, gdzie mogliby oni zarówno zorganizować wystawy, spotkać się, jak i posłuchać wykładu czy napić kawy w otoczeniu natury i sztuki. Stąd nazwa obiektu „eksperymentalna” strefa wystawiennicza, ponieważ obiekt stanowiłby nowatorską interpretację znanych dotąd obiektów wystawienniczych, do których z góry przypisana jest założona kolekcja sztuki lub jej rodzaj.

Ważnym elementem koncepcji było rozszerzenie programu funkcjonalnego o dodatkowe elementy takie jak pracownia artystyczna, kawiarnia, czytelnia czy zielony ogród na dachu połączony z ekspozycją, dzięki temu obiekt zyskuje status przestrzeni publicznej dla mieszkańców i osób odwiedzających miasto. Z tego powodu zdecydowano się na nazwanie obiektu „artystycznym start up’em”, dzięki nieformalnemu charakterowi obiekt miałby stanowić inkubator dla artystycznych przedsięwzięć, przestrzeń odpowiednią dla młodych twórców, którzy mogliby w niej tworzyć, a następnie wystawiać swoje dzieła, organizować happeningi i spotkania, bez poczucia skrzepowania i nobilitacji tradycyjnymi obiektami muzealnymi.

Wybrano działkę bezpośrednio przylegającą do Bulwarów Wiślanych, ze względu na reprezentacyjny charakter w skali miasta Krakowa. Tereny otaczające rzekę Wisłę stanowią ważny punkt w funkcjonowaniu miasta pod względem komunikacyjnym oraz rekreacyjnym. Z tego względu istotna jest aranżacja działek otaczających Bulwary, na których powinno lokować się obiekty podnoszące atrakcyjność centrum miasta. Szczególnie ciekawym, ze względu na kulturę, sztukę i architekturę nowoczesną, odcinkiem Bulwarów Wiślanych jest fragment południowego brzegu rzeki, gdzie znajdują się jedno z najistotniejszych obiektów wystawienniczych w mieście takie jak: Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha wraz z Galerią Europa-Daleki Wschód czy Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora „Cricoteka”. Eksperymentalna strefa wystawiennicza - artystyczny start up miałaby stanowić uzupełnienie dla istniejących sprawnie funkcjonujących przestrzeni wystawienniczych. Dodatkowo zaproponowano Szlak Kultury i Sztuki Nowoczesnej Południowego Brzegu Wisły w Krakowie składający się z obiektów specjalizujących się w kulturze i sztuce nowoczesnej uwzględniając wspomniane obiekty istniejące, jak i projekty studentów Krakowskiej Akademii.

Ilustracja 1. Schemat funkcjonowania projektowanego obiektu *Eksperymentalnej strefy wystawienniczej – artystycznego start up’u*, opracowanie własne.

2. INSPIRACJE

W procesie tworzenia niniejszej pracy dyplomowej istotnymi elementami były inspiracje naturą i procesami w niej zachodzącymi. Człowiek powinien stanowić punkt wyjścia procesu projektowego jako jego odbiorca i użytkownik. Poszukiwanie inspiracji w naturze i sztuce pozwala na poszukiwanie form nietypowych i oryginalnych, dzięki którym projekty będą harmonijne i zrównoważone oraz odwzorowywać będą procesy sprawdzone w naturze.

Zasadniczym aspektem były także podróże architektoniczne oraz ich późniejsza analiza w kontekście projektowym, urbanistycznym oraz jako przestrzeni wystawienniczych. Poszukiwanie nowoczesnych przestrzeni publicznych lubianych przez mieszkańców dużych miast pozwala na obserwację w praktyce sprawdzonych rozwiązań kompozycyjnych. Ponadto zasadniczą była także analiza istniejących przestrzeni wystawienniczych i warsztatowych oraz ocena ich pod kątem rozwoju tego typu obiektów w przyszłości. Wymagania współczesnych odbiorców muzeów dynamicznie się zmieniają, co roku spada liczba odwiedzających muzea, dlatego także tworząc propozycję tego typu obiektów przeanalizowano obecną sytuację na rynku muzealnictwa i postanowiono ustosunkować się do prognozowanych trendów rozwoju przez pryzmat nowoczesnych technologii, digitalizacji zbiorów czy obecności w portalach społecznościowych.

2.1 FORMY BLISKIE CZŁOWIEKOWI

Powszechnie uważa się, że linie proste nie występują w przyrodzie, a są jedynie wtórnym wytworem człowieka. Jednak w naturze odnaleźć można wiele związków z matematyką i inżynierią. Podobnie jak w codzienności ludzkiej pełnej ergonomicznych kształtów nieodłącznym elementem są płynne linie, nawiązujące do ergonomii ciała, procesów i kształtów występujących w naturze. Korelacja natury i geometrii jest nieodłączna, dlatego w poszukiwaniu form architektonicznych warto zaobserwować, iż najczęściej współistnieją one ze sobą i wzajemnie się przenikają.

Bliskie współczesnemu człowiekowi są formy oparte na liniach prostych, podziałach matematycznych i symetrii. Dzięki zastosowaniu ich uzyskuje się harmonię i stabilizację, kontynuowaną w inżynierii od kilkunastu wieków. Jest to odwzorowanie tradycji klasycznej od tysięcy lat obecnej w historii, sztuce i architekturze. Sztuka klasyczna opiera się na geometrii, poszukiwaniu idealnych proporcji i harmonii.

Jednak nie powinno to wykluczać uwolnienia kompozycyjnej formy oraz idei biophilic design¹ - projektowania w oparciu o naturę, której człowiek stanowi część. Aby przestrzeń dostępna dla ludzi sprzyjała dobremu samopoczuciu i funkcjonowaniu warto poszukiwać sprawdzonych rozwiązań w przyrodzie. Nie musi oznaczać to, że projektowana forma opierać się powinna o krzywe czy nieregularności, jednak podobnie jak w przyrodzie linie proste i kształty faliste powinny współistnieć. Dobrze zaprojektowany budynek i jego wnętrze powinny odwzorowywać scenariusze znane i sprawdzone w naturze.

Rozwiązania geometryczne znaleźć można w przyrodzie, na przykład w idealnej symetrii płatków śniegu czy plastrach miodu formowanych przez pszczoły w graniastosłupy o podstawie sześciokąta foremnego. Natomiast mimo, iż człowiek tworzy układy i schematy geometryczne to sam funkcjonuje w sposób swobodny, nawiązując do słów Toyo Ito, autora Sendai Mediateque², jeśli weźmiemy na przykład sto osób to każda z nich wytyczy swoją własną ścieżkę, co za tym idzie będziemy mieć sto różnych ścieżek, więc nie powinniśmy narzucać jednej, a pozostawić jednostce dowolność w wyborze swojej ścieżki.

Człowiek współczesny jest zarówno częścią ekosystemu, jak i użytkownikiem nowoczesnej technologii, która wszechobecna jest w życiu zawodowym oraz prywatnym, dlatego połączenie obu tendencji stanowi podstawę projektowania, które spełniać będzie oczekiwania ludzi i ergonomię użytkowania.

Ilustracja 2. F. Bastoni La geometria della natura . Źródło: flickr

¹ <http://earthtalk.org/biophilic-design-architecture/>

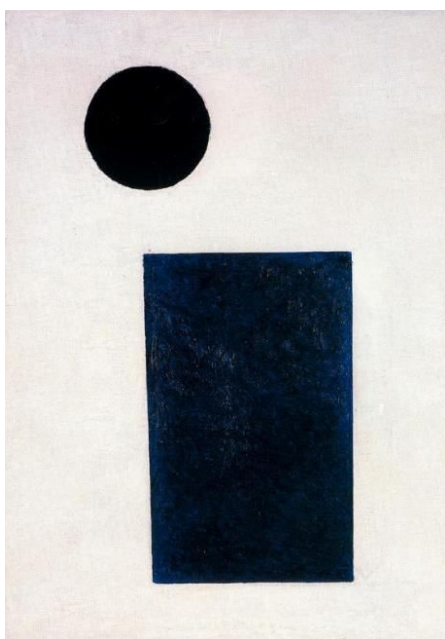
² <https://www.youtube.com/watch?v=NZJSjTIm2Uk&t=83s> Toyo Ito film o projekcie Sendai Mediateque

Ilustracja 3. Plaster miodu formowany przez pszczoły formie graniastosłupów o podstawie sześciokąta foremnego. Źródło: google grafika.

2.2 GEOMETRIA W SZTUCE

Czarny kwadrat to jeden z najbardziej charakterystycznych i kontrowersyjnych obrazów w sztuce XX w. W tej samej serii, przedstawiającej czyste figury geometryczne w kolorach podstawowych, Kazimierz Malewicz, rosyjski malarz suprematyczny, stworzył obraz *Czarne koło i czarny prostokąt*³, który przedstawia asymetryczny układ koła i prostokąta wobec białego, prostokątnego tła. Dzieło ukazuje korelację formy obłej, inspirowanej naturą i prostokątnej zawarte w harmonijnej kompozycji. Obraz stanowi interesującą inspirację do tworzenia form łączących kształty obłe i prostokątne. Obraz K. Malewicza pt. „Suprematyzm. Szkic” to dynamiczna kompozycja form geometrycznych - prostokątów o zmiennych wymiarach, kolorach oraz koła. Obraz ten stanowił inspirację aranżacji pomieszczeń na poziomie parteru. Formy prostokątne mają tam odzwierciedlenie między innymi w kształcie atriów. Długie smukłe linie stanowią osie konstrukcyjne na bazie których w dynamicznym układzie uzyskano harmonijny układ, natomiast koło zainspirowało obłe kształty kawiarni oraz klatki schodowej. Z pozoru chaotyczny układ tworzy kompletną kompozycję formalną.

Ilustracja 4. Kazimierz Malewicz *Koło i prostokąt* Źródło: pinterest.com

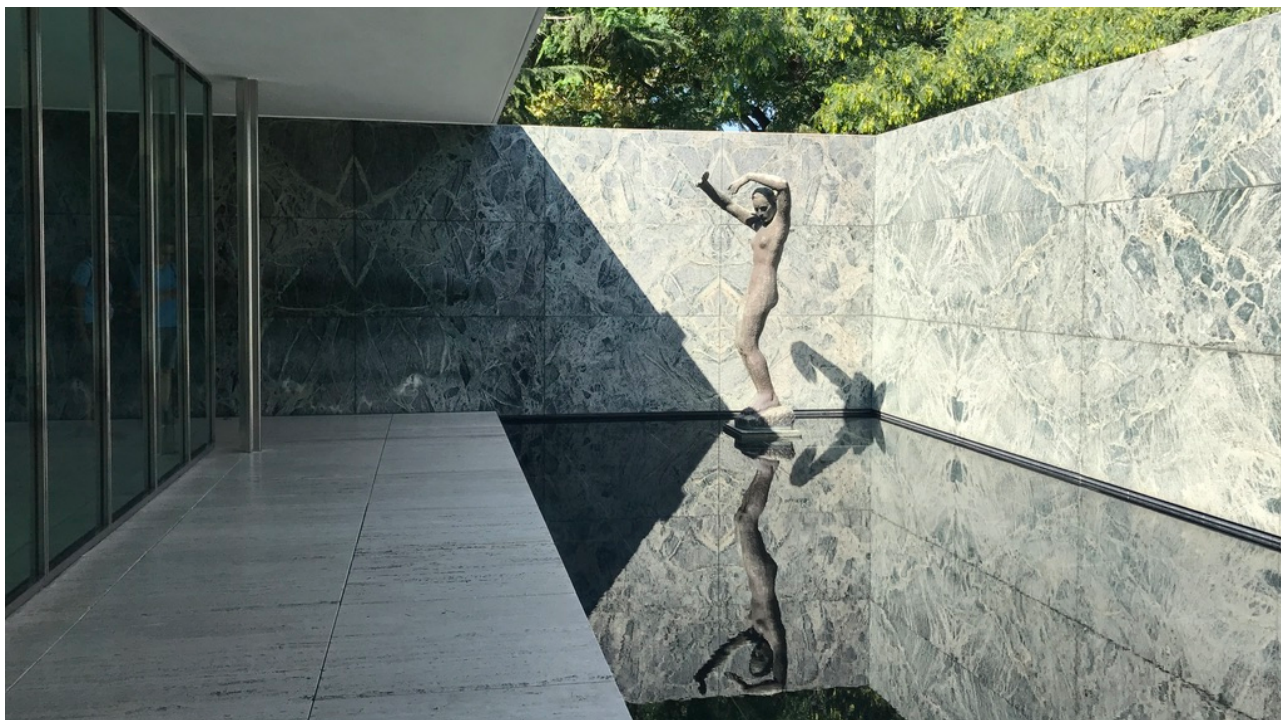
Ilustracja 5. Kazimierz Malewicz *Suprematyzm. Szkic* Źródło: pinterest.com

³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Czarne_koło

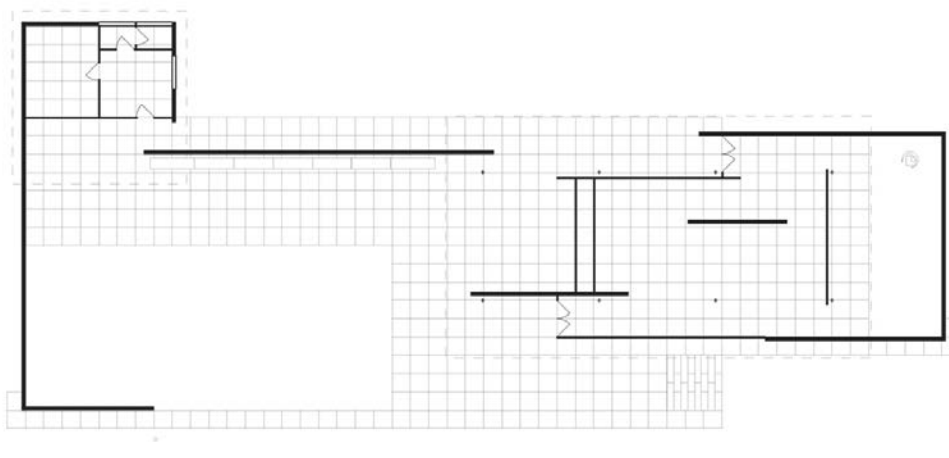
2.3 PAWILON BARCELONSKI

Pawilon Barceloński jest to jeden z najbardziej charakterystycznych projektów architektury XX w., często określany jako przełomowy w historii architektury nowoczesnej. Zbudowany został, jako pawilon wejściowy podczas światowej wystawy EXPO zorganizowanej w 1929 roku w Barcelonie⁴. Autorem projektu był jeden z czołowych architektów niemieckich – Ludwig Mies van Der Rohe, który podczas jego budowy kierował się zasadą stworzenia nowoczesnego obiektu o prostej przestrzeni korzystając z zasady tzw. kontinuum przestrzennego. Obiekt charakteryzuje między innymi brakiem wyraźnego podziału pomiędzy częścią wewnętrzną, a zewnętrzną budynku czy też przeniesieniem ciężaru budynku na „słupy” uwalniając ściany z funkcji konstrukcyjnych.

Obiekt autorstwa Miesa van der Rohe jest przykładem architektury ponadczasowej, która mimo, iż stworzona ponad 85 lat temu, nadal stanowi inspirujący obiekt dla projektantów na całym świecie. Minimalizm formy i lekkość konstrukcji to tylko niektóre z zalet modernistycznego obiektu, warto zwrócić także na obecność natury w formie wody, uwzględnienie w projekcie sztuki i zaprojektowane meble. Całość obiektu, obecnie wiernie odtworzonego na wzór tego z 1929 r., przyciąga rocznie dziesiątki tysiące turystów.

Ilustracja 6. Wnętrze Pawilonu Barcelońskiego, źródło: własne z dn. 13 sierpnia 2017 r.

Ilustracja 7. Rzut Pawilonu Barcelońskiego według projektu Ludwiga Miesa van Der Rohe, źródło: pinterest.com

⁴ <http://miesbcn.com/the-pavilion/>

2.4 OGÓD NA DACHU BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ W WARSZAWIE

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie to budynek zaprojektowany przez pracownię Marka Budzyńskiego w 1993 r., zrealizowany w latach 1994-98 oraz mieszczący w swoich murach ponad 3 milionowe zbiory.⁵ Znajduje się przy ul. Dobrej 55/66 w Warszawie.⁶ W części nadziemnej budynku zlokalizowano bibliotekę oraz część komercyjną, połączone przestrzenią wspólną, natomiast w kondygnacjach podziemnych znajduje się parking, pomieszczenia techniczne oraz magazyny. Elementem charakteryzującym obiekt jest duża ilość zieleni, na którą natrafić możemy w otoczeniu budynku, na 3 elewacjach oraz na zielonym dachu.

W 2002 r. na dachu obiektu powstał zielony dach zaprojektowany przez architekta krajobrazu Irenę Bajerską. Jest to jeden z największych ogrodów na dachu w Europie, ma powierzchnię ponad 1 hektara. Składa się z dwóch części: górnej (pow. 2000 m²) oraz dolnej (pow. 15 000 m²). Część górna dzieli się na cztery części, o różnym charakterze: ogród złoty, srebrny, karminowy i zielony, których rośliny (głównie trawy i krzewy) posadzone zostały na 30 cm warstwie ziemi na dachu obiektu. W ogrodzie dolnym odwiedzający podziwiać mogą staw z kaczkami oraz drzewa, krzewy i byliny, które zostały połączone kaskadowo opadającym strumieniem wody. Spacerując po dachu BUW-u oglądać można panoramę stolicy, rzekę Wisłę czy Most Świętokrzyski. Na dachu obiektu znajduje się także świetlik, który umożliwia obserwację wnętrza Biblioteki. Nieopodal znajduje się otwarte w 2005 r. Centrum Nauki Kopernik

Wstęp do Ogrodu BUW jest darmowy, od kwietnia do października stanowi on bardzo atrakcyjne miejsce relaksu uczęszczane nie tylko przez studentów, ale także przez mieszkańców w Warszawie i turystów.

Ilustracja 8. Widok z lotu ptaka Ogrodu na dachu Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie, źródło: <https://www.assaabloy.com.pl>

Ilustracja 9. Widok z lotu ptaka Ogrodu na dachu Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie, źródło: <http://parkiogrody.blogspot.com/2011/11/ogrody-xxi-w-warszawa-buw.html>

⁵ <http://www.buw.uw.edu.pl/>

⁶ https://pl.wikipedia.org/wiki/Biblioteka_Uniwersytecka_w_Warszawie

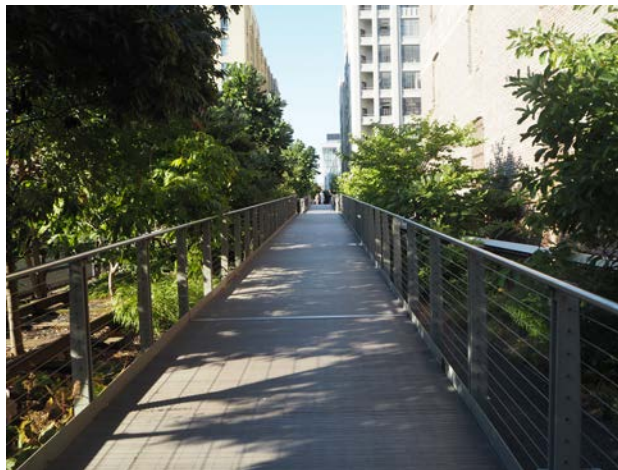
2.5 HIGH LINE W NOWYM JORKU

High Line w Nowym Jorku zlokalizowany w południowo-zachodnim Manhattanie można określić, jako jeden z najbardziej nietypowych obiektów na świecie. Jest to park miejski znajdujący się na jednej z tras linii kolejowych pochodzących z 1860 roku o długości powyżej 2.5 km, który stosunkowo szybko stał się jednym z najbardziej popularnych miejsc wypoczynkowych w Nowym Jorku⁷.

Autorami projektu ukończonego w 2014 r. były pracownie James Corner Field Operations oraz Diller Scofidio + Renfro, które współpracowały ze znanym architektem zieleni Pietem Oudolfem.

Jednymi z głównych założeń w projekcie High Line, było utrzymanie pierwotnej funkcjonalności komunikacyjnej obiektu poprzez utrzymanie ruchu pieszych w parku oraz stworzenie nowej przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów. Każdy z odcinków High Line poprzez swoją kompozycję przypomina klimat i lokalną specyfikę dzielnic Manhattanu poprzez street-art, graffiti czy też bogatą szatę roślinną.

Sukces projektu High Line widoczny jest gołym okiem, przestrzeń odwiedzana jest tłumnie przez nowojorczyków i turystów. Rewitalizacja atrakcyjnych, pod kątem lokalizacji, terenów w miastach podnosi atrakcyjność przestrzeni miejskich, a także daje nowe życie dzielnicom w których jest wykonywana. Dzięki budowie parku High Line nieruchomości w jej obszarze zyskały wielokrotnie na wartości oraz przyciągnęły nowych inwestorów. Luksusowe obiekty mieszkaniowe zaprojektowali tam w ostatnich latach między innymi Tadao Ando i Zaha Hadid.

Ilustracja 10-13. High Line Park w Nowym Jorku. Źródło: własne z dn. 26 i 27 sierpnia 2016 r.

⁷https://en.wikipedia.org/wiki/High_Line

2.6 PRZYSZŁOŚĆ MUZEÓW: PROGNOZOWANE KIERUNKU ROZWOJU

W branży muzealnictwa prognozowane są w najbliższych latach liczne zmiany. Według pracowników przestrzeni wystawienniczych jest to nieodłączne, aby instytucje szły z duchem czasu i dostosowywały się do nowych pokoleń, które mają inaczej sprecyzowane oczekiwania niż ich rodzice czy dziadkowie.

Zagadnienie to stanowiło temat rozważań autorki niniejszej pracy dyplomowej w eseju przygotowującym pracę dyplomową, pod tytułem *Przyszłość muzeów: prognozowane kierunki rozwoju*, w ramach przedmiotu miasta cywilizacji informacyjnej-nowe wyzwania pod kierunkiem prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Anny Palej, którego treść zamieszczono poniżej.

Aby zrozumieć przyszłość muzeów, warto przyjąć założenie, że ich odbiorcą za kilka, kilkanaście lat będzie pokolenie Millennialsów, które niedawno rozpoczęło dorosłe życie i wychowało się już w czasach rozkwitu gospodarczego, technologii i Internetu. Od najmłodszych lat korzystając na co dzień z komputera i telefonu komórkowego, młodzi ludzie są inaczej ukształtowanym odbiorcą, niż ich rodzice czy dziadkowie. W większości są to osoby, które czytają coraz mniej książek i spędzają czas w wirtualnej rzeczywistości, dla których zwiedzanie muzeum to mało atrakcyjna i nienowoczesna forma spędzania czasu. Natomiast światowa prasa architektoniczna⁸ w przeciągu ostatnich lat informuje o licznych inwestycjach muzealnych, takich jak tworzenie nowych gmachów, modernizacje i rozbudowy istniejących obiektów. Jednak nie są to przestrzenie przeznaczone wyłącznie prezentacji dzieł sztuki, lecz nadawane im będą z biegiem czasu nowe, nowoczesne funkcje, które uwzględniają potrzeby człowieka przyszłości.

Nowe przestrzenie publiczne jako odpowiedź na nowe potrzeby społeczeństwa

Wraz z rozwojem współczesnych miast instytucjom użyteczności publicznej stawiane są inne niż dotychczas zadania. Styl życia mieszkańców miast zmienia się, więcej godzin spędzają oni w pracy, natomiast czas wolny celebrują najczęściej w przestrzeniach miejskich, zna coraz mniejsze powierzchnie mieszkalne. Czynniki te powodują, iż obszary wspólne w miastach nabierają większego znaczenia. W poszukiwaniu nowych, atrakcyjnych miejsc w przestrzeniach zurbanizowanych nie sposób nie wymienić muzeów. Wielu ekspertów zaangażowanych w branżę sztuki, których zapytano o wizję zmiany funkcji muzeów w kolejnych latach, na pierwszym miejscu stawia wykorzystanie ich także jako przestrzeni publicznych⁹.

Nowoczesne muzeum z biegiem czasu stawać się będzie przestrzenią, gdzie współczesny człowiek spędzać będzie coraz więcej czasu, zarówno na samodzielnym zwiedzaniu, jak i spotykaniu się ze znajomymi. Sięgając o krok dalej, będą to miejsca, gdzie tworzą i integrują się społeczności. Ważne w tym procesie będzie zerwanie z wizerunkiem muzeum jako miejsca dostępnego tylko dla znawców sztuki lub ludzi, którzy się sztuką interesują. Muzea otworzą się zarówno na osoby niepełnosprawne, jak i na niepełnosprawnych i dzieci. Według Kaywina Feldmana z Minneapolis Institute of Arts muzea będą otwarte dłużej i dostępne dla wszystkich – zachęcać tym będą do wybierania ich jako miejsc, gdzie relaksujemy się i celebrujemy wolny czas. W kosmopolitycznym świecie wielu wyznań, ras i poglądów, przestrzenie wystawiennicze staną się jednym z niewielu miejsc wolnych od podziałów, łącząc pod swoim dachem wszystkich odwiedzających.

Marianna Castillo Deball, artystka z Berlina, w wypowiedzi dla portalu Frieze podkreśla terapeutyczną rolę muzeów w miastach. Ze względu na zmiany w stylu życia współczesnego człowieka i jego szybsze tempo, mieszkańcy miast w dużo większym stopniu niż w przeszłości potrzebują miejsc wyciszenia. Dla otoczonych mnogością audiowizualnych bodźców w codziennych sytuacjach, muzeum będzie pełniło rolę przestrzeni medytacyjnych, gdzie odwiedzający będą mogli doświadczyć pustki i ciszy w otoczeniu interesujących artefaktów. Wizyta w muzeum będzie czasem wyciszenia, kontemplacji, potrzebnym do zachowania harmonii umysłu zabieganego człowieka przyszłości.

Digitalizacja zbiorów i nowe technologie

Muzea są instytucjami, które dotychczas stosunkowo niechętnie przyjmowały nowoczesne rozwiązania proponowane przez współczesną technologię. Zwiedzający przyzwyczajeni są wręcz do oczekiwania w kolejkach i schematycznego zwiedzania wystawy, która ułożona jest często chronologicznie według dat, stylów lub szkół. Inwestycja w rozwój przestrzeni wystawienniczych to tylko kwestia czasu, nastąpi ona nie tylko w bardziej zaawansowane systemy multimedialne, ale także w doświadczenia on-line.

Odwiedzający Muzeum Sztuki Japońskiej Manggha i Europy Galeria- Daleki Wschód w Krakowie w 2015 r. mogli zostać oprowadzeni po aktualnej wystawie przez euGeniusa, robota stworzonego przez wrocławską firmę General Robotics¹⁰. Jest to urządzenie wykorzystujące sztuczną inteligencję, które w nowatorski sposób zastępuje przewodnika muzealnego, co może w przyszłości stać się korzystną alternatywą dla osób oprowadzających i audio przewodników.

⁸ <https://thespaces.com/2016/12/19/new-museums-opening-in-2017/>

⁹ Na podstawie artykułów The #FutureMuseum Project: What will museums be like in the future? Essay collection oraz What is the future of Museum? FRIEZE.COM

¹⁰ <http://generalrobotics.pl/eugenius>

Ilustracja 14. Robot EuGenius witający gości w lobby Galerii Europa-Daleki Wschód, źródło: generalrobotics.pl

Wirtualna rzeczywistość kreowana przez nowoczesne technologie także znajdzie zastosowanie w muzealnictwie. Obecnie za pomocą przeglądarki Google¹¹ możemy odbyć wirtualną wycieczkę po polskich i zagranicznych przestrzeniach wystawienniczych. Wypowiedź Christine Conciatori z Canadian Museum for Human Rights opiera się na założeniu, iż sukces muzeów w przyszłości powinien bazować na dynamicznym podążaniu za technologicznymi trendami. Rozwijanie nowych opcji zwiedzania, jak na przykład okulary 3D, dzięki którym będziemy mogli „przenieść się” do dowolnego muzeum na drugim końcu świata, to według niej tylko początek. Doświadczenia oferowane przez muzea staną się dostępne nieograniczonemu gronu odbiorców – jedynym wymogiem będzie smartfon i dostęp do Internetu. Dla niecierpliwych zwiedzających skończy się także czekanie w kolejce i zatłoczone sale, pozostanie wygodny fotel gdziekolwiek i już możliwe będzie rozpoczęcie wycieczki po najnowszych wystawach na całym świecie.

Nastawiając się na nowych odbiorców, o których wspomniano we wstępie, najważniejsze dla przyszłości muzeów będzie rozwiniecie zasięgu profili muzeów w Internecie. Ryan Dogde z Royal Ontario Museum podkreśla, iż kluczowe jest zrozumienie faktu, iż odwiedzający zasoby muzealne online są równie ważni, jak ci, którzy fizycznie przekraczają mury budynku. Nowe pokolenia odbiorców koncentrują się w dużej mierze na doświadczeniach w Sieci – przodującymi kanałami są media społecznościowe tj. twitter, facebook, instagram i youtube. Nie oznacza to iż, sam budynek muzeum nie będzie potrzebny, rozwój technologii to tylko narzędzie służące do pozyskania nowych klientów, zachęcenia ich do odwiedzenia przestrzeni muzealnych i interakcji ze sztuką w życiu codziennym.

William J. Mitchell w swojej książce *City of Bits. Space, Place, and the Infobahn* przedstawia wizję muzeum wirtualnego, gdzie obrazy zostałyby zastąpione ekranami, a rzeźby hologramami. Zmieniające się w oparciu o preferencje odbiorcy klatki, zastępowałyby ścieżkę zwiedzania, skracając ją do jednego pomieszczenia. Serwery stałyby się podstawą funkcjonowania obiektu wystawienniczego. Nowatorskie rozwiązanie indywidualnego podejścia do zwiedzającego wykorzystywane jest przez London's National Gallery, gdzie odbiorcy mogą przeglądać całe zbiory i zaznaczyć indywidualne preferencje zwiedzania oraz eksponaty, które chcieliby zobaczyć na żywo. Na podstawie wypełnionych danych przygotowywana jest spersonalizowany spacer po Muzeum. Mitchell podsumowuje, iż zastosowanie nowoczesnych technologii, korzystnie zmienia sposób wykorzystania posiadanych zbiorów. Pozwala odkrywać je na nowo, dzięki oglądaniu ich w różnych kontekstach, przez różne osoby.

Kreowanie marki

Dyrektor Canadian Museum of History – Lisa Leblanc odpowiadając na pytanie o przyszłość muzeum uważa, iż unikalną i niezmienną cechą muzeów jest zaufanie jakim darzą go ludzie, większym niż jakąkolwiek inną instytucję publiczną, prywatną czy komercyjną. Stwarza to idealne pozycjonowanie strategiczne do tworzenia ogólnoświatowej marki.

Wraz z ekspansją obiektów muzealnych wzrasta konkurencja rynkowa. Nowe obiekty będą musiały zaproponować własną interpretację doznań związanych z kulturą i sztuką, aby pozostać atrakcyjne i rozpoznawalne na arenie zarówno lokalnej, jak i międzynarodowej. Muzea, wzorem dużych korporacji, świadomie tworzyć będą swoje strategiczne modele biznesowe i zabiegać o klienta. Jednak pozyskanie go to dopiero początek, poprzez budowanie silnej marki i marketingu wzrasta szansa na regularność w odwiedzaniu, uczestniczenie w wernisażach czy polecenie muzeum znajomym. Według tradycyjnej definicji muzeum jest jednostką organizacyjną, nie nastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest sprawowanie opieki nad zabytkami (...)¹², jednak poprzez

¹¹ <https://www.google.com/culturalinstitute/beta/u/0/search/streetview?project=streetviews>

¹² <http://www.kongreskultury.pl/title,pid,139.html>

nowoczesne zarządzanie może to być struktura przynosząca zyski, które inwestowane w rozwój mogą korzystnie wpłynąć na jakość usług, możliwości rozwoju technologii i powiększanie zbiorów.

Odważnym krokiem w kierunku zmian w muzealnictwie jest porozumienie Francji i Zjednoczonych Emiratów Arabskich (ZEA) z 2007 r., w ramach którego paryski Louvre otworzyć ma obiekt muzealny w Abu Dhabi¹³. Było to nowe, szokujące zjawisko, ponieważ Louvre to tradycyjna francuska instytucja, która nie ma powiązania kulturowego z nowopowstającym regionem Wyspy Saadiyat w ZEA. Zespół 4650-ciu ekspertów muzealnictwa, historyków sztuki i archeologów podpisał petycję przeciwko nawiązaniu tej współpracy, podkreślając, iż sztuka nie jest na sprzedaż, a Louvre wzoruje się na korporacjach i nakierowuje się jedynie na maksymalny zysk. Umowa rozpoczęła 30. letni kontrakt, w ramach którego nowo-powstającemu obiektowi zostanie użyczona nazwa, wypożyczone eksponaty oraz zorganizowane wsparcie w zarządzaniu - samo to kosztowało Emiraty ponad miliard dolarów. Louvre użyczył swojej marki i know-how nowemu obiektowi, który dzięki korelacji z najczęściej odwiedzanym muzeum na świecie, znacznie zyska na atrakcyjności. Pomimo wielu sprzeciwów osób związanych z muzealnictwem, tworzenie tego typu porozumień pomoże udostępnić sztukę europejską poza jej terytorium. W Louvrze Abu Dhabi ma bowiem być prezentowana głównie sztuka wypożyczona z Francji, artefakty będą kojarzyły się więc z marką muzeum, a nie konkretną lokalizacją. Sztuka stanie się zatem jeszcze bardziej dostępna i bliższa różnorodnym kulturom. Ten model znany i sprawdzony już w muzeach kolekcjonerskich Fundacji Guggenheimów, których kolekcja prezentowana jest w różnych miejscach na świecie, w przyszłości ma szansę znaleźć aprobatę osób zarządzających tradycyjnych obiektami muzealnymi.

Ilustracja 15. Jedno z pierwszych zdjęć nowopowstałego Louwru w Abu Dhabi, źródło: ArchDaily.com

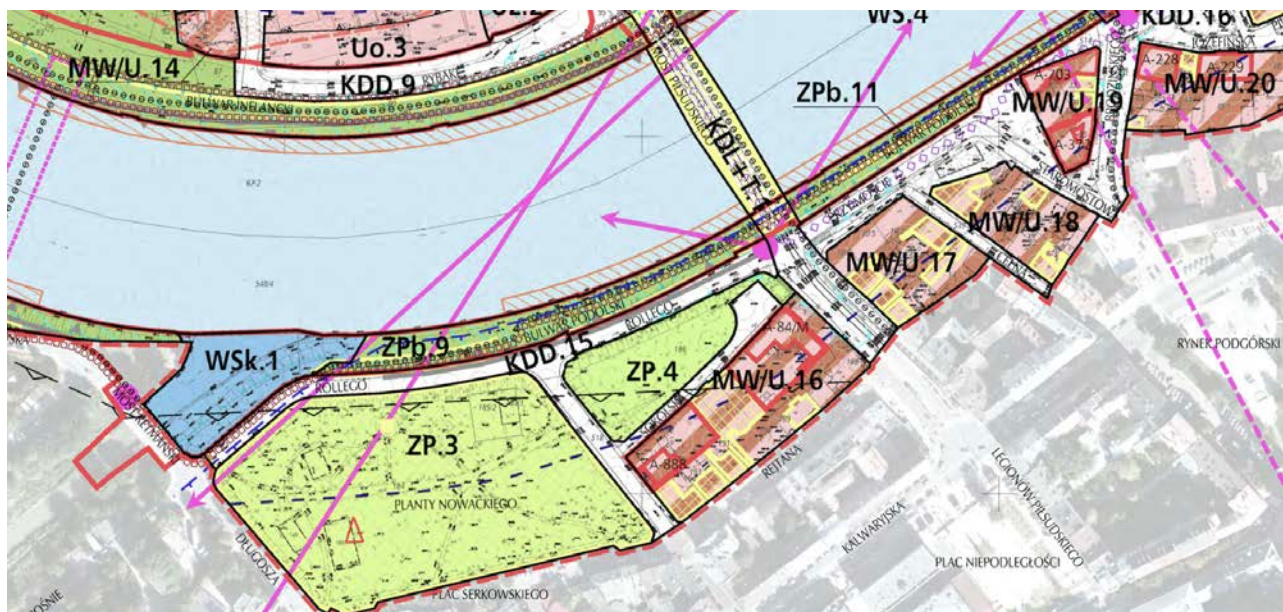
Zmiany w branży muzealnictwa spowodowane są nowymi potrzebami zwiedzających, odmienną specyfiką grona odbiorców, rozwojem nowoczesnych technologii oraz nowymi stylami zarządzania. Przestrzenie wystawiennicze, zarówno w rzeczywistości, jak i w Internecie, powinny stworzyć ludziom szansę na chwilę wytchnienia od pędzącego coraz szybciej miasta i moment refleksji nad światem, którego są częścią. Odwiedzającymi muzea będą osoby z nowego pokolenia, które oczekują, że ich percepcja sztuki związana będzie z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Kierujący muzeami stoją przed nie lada wyzwaniem, aby sprostać konkurencji i wyróżnić się na tle innych obiektów, tworząc markę. Implementacja nowych rozwiązań to proces złożony, który na przestrzeni czasu i wielu płaszczyzn sprawi, iż muzea staną się wizytówkami współczesnych i przyszłych metropolii.

Muzea są jak lustra, prezentują artefakty minionych i współczesnych pokoleń, ale także swoją formą i sposobem funkcjonowania odzwierciedlają otaczającą rzeczywistość, społeczeństwo i jego wartości. Rozwój muzeów w kolejnych dekadach będą podążać dokładnie w tych kierunkach, w których styl życia, potrzeby i oczekiwania człowieka przyszedł.

¹³https://en.wikipedia.org/wiki/Louvre_Abu_Dhabi

3. LOKALIZACJA

3.1 DZIAŁKA

Ilustracja 16. Obowiązujący Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa obszaru Bulwary Wisły. Źródło: bip.kraków.pl

Wybrany obszar znajduje się w Krakowie, w dzielnicy Podgórze, u zbiegu ulic Karola Rollego, Władysława Warneńczyka i Sokolskiej. Działka o numerze 126104_9.0012.186 ma powierzchnię 5947 m². W Miejskowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa oznaczona została jako ZP4, co oznacza tereny z przeznaczeniem pod zielenią urządzonej publicznie dostępną - park miejski.

W niedalekim sąsiedztwie wybranej działki znajduje się jeden z najważniejszych punktów modernistycznego Krakowa - Hotel Forum, po drugiej stronie Wisły zlokalizowany jest krakowski Kazimierz, popularne miejsce spędzania wolnego czasu wśród mieszkańców i osób odwiedzających miasto. Na południe od ul. Karola Rollego znajduje się zabytkowy budynek Klubu Sportowego Korona, a na wschód Rynek Podgórski.

Obszar od północy graniczy z ulicą Karola Rollego i Bulwarem Podolskim, a dalej z rzeką Wisłą, a od strony wschodniej z ulicą Legionów Piłsudskiego. Od południa działka sąsiaduje z ulicą Sokolską przy której znajdują się wejścia do Podgórskiego Centrum Kultury i Szkolnego Schroniska Młodzieżowego. Wschodnia część działki sąsiaduje z ulicą Władysława Warneńczyka, a za nią z Plantami im. Floriana Nowackiego.

Działka posiada znaczące różnice terenu. Na jej terenie w północno-wschodniej części znajduje się mur oporowy rzeki Wisły o wysokości 5 metrów. Wznosi się on razem z poziomem ulicy Rollego w kierunku Mostu Piłsudskiego. We wschodniej części obszaru znajdują się schody prowadzące na teren oraz do Podgórskiego Domu Kultury.

Ilustracja 17. Wybrana działka, mapa pozyskana z Wydziału Geodezji Miasta Krakowa, opracowanie: własne.

3.2 UZASADNIENIE WYBORU LOKALIZACJI

Projektowana *Eksperymentalna Strefa Wystawiennicza - Artystyczny Start Up* w swoim zamierzeniu stanowić ma obiekt użyteczności publicznej o charakterze wystawienniczym i parku miejskiego, dostępny dla jak największej grupy odbiorców. Z tego względu korzystne wydało się centrum miasta, łatwo dostępne dla mieszkańców i turystów. Prestiżowym i atrakcyjnym pod względem mnogości zieleni i urokliwych widoków są Bulwary Wiślane.

Wybrana działka znajduje się w dzielnicy Podgórze, sąsiaduje z obszarem Bulwarów Wiślanych - Bulwarem Podolskim. Z terenu rozpościera się malowniczy widok zakola rzeki z którego zobaczyć można wiele znanych obiektów na mapie miasta. Działka o parkowym charakterze i stosunkowo dużej powierzchni (0,6 ha) znajduje się w centrum miasta, jest dobrze skomunikowana, a nieopodal niej znajdują się Bulwary Wiślane stanowiące miejsce rekreacji i komunikacji oraz przystanki komunikacji miejskiej z których kursują tramwaje i autobusy. Mimo, iż przestrzeń w miejscowym planie przeznaczona została jako park miejski to stworzenie budynku o charakterze wystawienniczym nie zmniejszyłaby powierzchni istniejącej zieleni, ponadto dzięki formie wpisującej się w kształt działki powstałoby połączenie pomiędzy Plantami Nowackiego, a Mostem Piłsudskiego. Samo stworzenie na obszarze uporządkowanego parku nie zniwelowałoby istniejących różnic terenu. Zbudowanie w wybranym miejscu budynku spowodowałoby dopełnienie kwartału miejskiego charakterystycznego dla dzielnicy w której się znajduje.

Bardzo istotne jest zachowanie parkowego charakteru lokalizacji z tego powodu przyjęto zasadę, iż planowana inwestycja nie zmniejszyłaby ilości terenów zielonych.

Ilustracja 18. Widok z wybranej działki na rzekę Wisłę i Bulwary Wiślane. Z lewej strony widoczny Hotel Forum, z prawej Most Piłsudskiego, po drugiej stronie Wisły znajduje się krakowski Kazimierz. Źródło: własne z dnia 14 kwietnia 2017.

3.3 BULWARY WIŚLANE

Krakowskie Bulwary Wiślane wybudowane zostały w XIX i XX w. wzdłuż rzeki Wisły zgodnie z planami Romana Ingardena i miały początkowo służyć miastu, jako wsparcie przeciwpowodziowe. Dopiero w późniejszych latach stały się one miejscem wypoczynku dla mieszkańców czy przejeżdżających turystów. Obecnie składają się one z ponad 10 km tras zarówno rowerowych, jak i spacerowych, charakteryzujących się jednymi z najpiękniejszych widoków miasta Krakowa. Podczas eksplorowania bulwarów, można również podziwiać Zamek Królewski na Wawelu czy Kościół na Skałce.

Do składu krakowskich Bulwarów Wiślanych zaliczamy:

Na lewym brzegu Wisły:

- Bulwar Rodła (dzielnica Zwierzyniec)
- Bulwar Czerwiński (dzielnica Stare Miasto z widokiem na Zamek Królewski)
- Bulwar Inflancki (dzielnica Stare Miasto - pomiędzy mostami Grunwaldzkim, a Józefa Piłsudskiego)
- Bulwar Kurlandzki (dzielnica Stare Miasto – pomiędzy mostem Piłsudskiego, a mostem kolejowym na Zabłociu)

Na prawym brzegu Wisły:

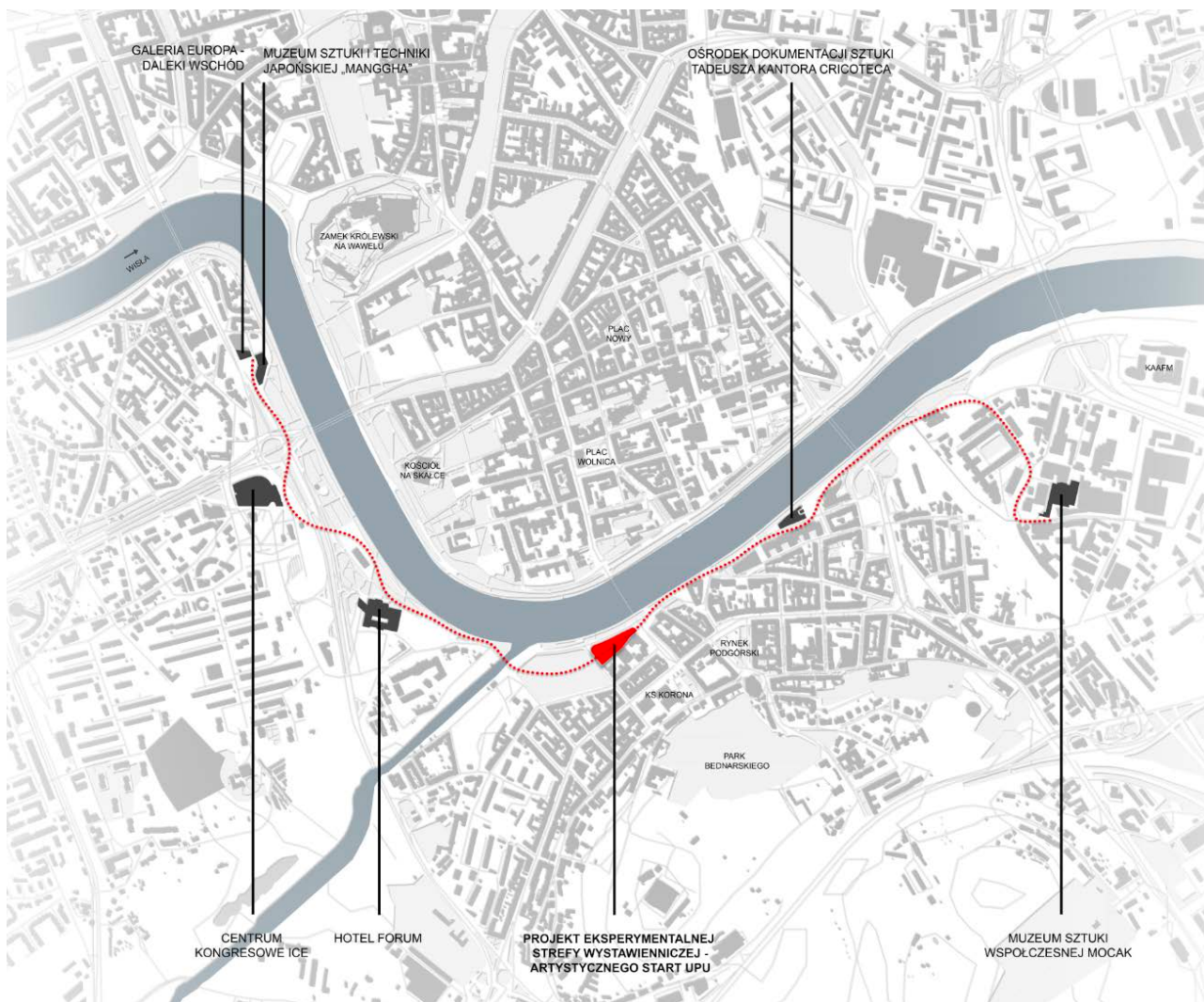
- Bulwar Poleski (dzielnica Dębniki, w której znajduje się centrum Manggha)
- Bulwar Wołyński (dzielnica Stare Miasto - pomiędzy mostem Grunwaldzkim, a ujściem rzeki Wilgi)
- Bulwar Podolski (rozciągający się od dzielnicy Podgórze do Zabłocia)

Wzdłuż krakowskich Bulwarów Wiślanych powstaje coraz więcej rozpoznawalnych punktów architektonicznych nadających im reprezentacyjny charakter pod kątem architektonicznym m.in. Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiego Manggha czy Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka.

Na odcinku rzeki Wisły w centrum Krakowa znajduje się kilka mostów łączących oba brzegi i wybudowana w 2010 r. Kładka Bernatka. W planie są jeszcze dwa połączenia piesze - jedno nieopodal Hotelu Forum, natomiast drugie na wysokości Zamku Królewskiego na Wawelu, łącząc wzgórze Wawelskie z przeciwnym brzegiem rzeki obok Muzeum Manggha.

3.4 SZLAK KULTURY I SZTUKI NOWOCZESNEJ POŁUDNIOWEGO BRZEGU WISŁY W KRAKOWIE

Odcinek południowego brzegu Wisły charakteryzuje się rozkwitem nowoczesnych instytucji użyteczności publicznej o charakterze wystawienniczym. Znacząca ilość tradycyjnych przestrzeni muzealnych w Krakowie zlokalizowana jest w obszarze Starego Miasta lub Alei Trzech Wieszczów, jednak od końca lat 90-tych wyraźny jest rozwój terenów położonych przy Bulwarach Wiślanych.

Ilustracja 19. Proponowany Szlak Kultury i Sztuki Nowoczesnej południowego Brzegu Wisły w Krakowie, źródło: google earth pro, opracowanie: własne.

1. Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha

Pierwszym obiektem z przestrzenią ekspozycyjną powstałym w tym obszarze było Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, które zaprojektowali Arata Isozaki oraz Krzysztof Ingarden, jako miejsce ekspozycji licznych zbiorów sztuki japońskiej Feliksa „Mangghi” Jasieńskiego.

2. Galeria Europa - Daleki Wschód

Obiekt zaprojektowany przez Pracownię Ingarden i Ewý. Od 2015 r. powiększył przestrzeń wystawienniczą dla zbiorów Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha.

3. ICE Kraków Congress Centre

Otwarte w 2014 r. Centrum Kongresowe stało się ważnym punktem na mapie Krakowa ze względu na liczne wydarzenia kulturowe, ale także nowoczesną bryłę budynku i spektakularne wnętrza.

4. Hotel Forum oraz Projekt adaptacji budynku hotelu Forum wraz z koncepcją zagospodarowania terenu (projekt dyplomowy A. Nowak)

Hotel Forum to jeden z najważniejszych zabytków modernizmu w Krakowie. Mimo, iż obecnie nie pełni funkcji hotelu, to stał się lubianym przez mieszkańców miejscem spotkań z widokiem na Zamek Królewski. Warto w tym miejscu wspomnieć o dyplomie inżynierskim studentki Alicji Nowak z Krakowskiej Akademii (promotor prof. Krzysztof Ingarden), która zajęła się stworzeniem interesującej koncepcji modernizacji obiektu i stworzenia w nim części

mieszkaniowej, hotelowej i przestrzeni publicznej.

5. Eksperymentalna Strefa Wystawiennicza - Artystyczny Start Up (projekt dyplomowy K. Kołpa opisany w niniejszej pracy)

6. Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora CRICOTEKA

Nowa siedziba Ośrodka Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora powstała w 2014 r., jako miejsce ekspozycji jego twórczości. Nietypowa forma architektoniczna budynku stała się miejscem charakterystycznym na mapie miasta.

7. Muzeum Sztuki Nowoczesnej MOCAK w Krakowie

Pierwsze wybudowane od podstaw muzeum w Polsce eksponujące sztukę nowoczesną powstało w 2010 r. według projektu florenckiego architekta Claudio Nardi. Minimalistyczna forma wykończona betonem architektonicznym stanowi korzystne tło dla prezentowanej sztuki nowoczesnej Polskich i zagranicznych artystów.

3.5 STAN ISTNIEJĄCY

Obecnie działka jest zaniedbana, mimo atrakcyjnej lokalizacji znajduje się na niej parking oraz nieuporządkowana zieleń. Dużą ilość starych drzew sprawia, iż obszar jest zaciemniony i ogranicza dostęp do światła sąsiadującym budynkom. Mimo to istniejące drzewa nadają przyjazny charakter, szczególnie w okresie letnim. Ze względu na wysokie walory przyrodnicze istniejących drzew postanowiono zachować kilka z nich i uwzględnić je podczas tworzenia koncepcji budynku. W czasie kilku wizji lokalnych, w różnym okresie i porach roku, zauważalne jest, iż nie jest to miejsce często uczęszczane. Przestrzeń służy głównie jako parking dla samochodów i trawnik do wyprowadzania zwierząt.

Ilustracja 20-23. Zdjęcia wybranej lokalizacji wykonane podczas wizji lokalnych,: zdjęcia 1-2 w dniu 11.02.2017 r., zdjęcia 3-6 w dniu 14 kwietnia 2017 r., źródło: własne.

CZĘŚĆ OPISOWA

4. PROJEKT EKSPERYMENTALNEJ STREFY WYSTAWIENNICZEJ - ARTYSTYCZNEGO START UPU

4.1 IDEA ARANŻACJI PRZESTRZENI

W tworzeniu koncepcji *Eksperymentalnej Strefy Wystawienniczej - Artystyczny Start Up* istotnym aspektem było stworzenie przestrzeni publicznej o funkcji wystawienniczej, która swoją architekturą nie dominowałaby nad otaczającą przyrodą i sztuką, a stanowiłaby dopełnienie wybranej działki i nowoczesny obiekt na mapie miasta Krakowa.

Proces powstawania idei rozpoczął się od analizy wybranej działki i jej zasobów w tym licznego drzewostanu, komunikacji pieszej i kołowej oraz osi widokowych na zakole Wisły. Tworzenie schematu funkcjonowania powstawało w oparciu o szkice odręczne, następnie uszczegóławiane w formie rysunków koncepcyjnych.

W celu utrzymania parkowego charakteru lokalizacji założono, iż powierzchnia zielona zostanie podniesiona na poziom dachu, gdzie będzie udostępniona publiczności. Postanowiono pozostawić na obszarze działki osiem istniejących drzew o wysokich walorach estetycznych i przyrodniczych. Wyznaczenie skupiska drzew, które zostaną zachowane, stanowiło punkt wyjściowy tworzenia bryły budynku. Cztery z istniejących drzew znajdują się wewnątrz bryły wokół których stworzono wewnętrzne atria.

Ze względu na nietypową topografię działki, duże różnice terenu i istniejący mur oporowy wałów wiślanych zdecydowano się na budynek wpisujący się w istniejącą formę i nie pozbawiający sąsiednich budynków dostępu do światła i malowniczych widoków. Parterowa forma budynku stanowi także połączenie pomiędzy poziomem ulicy Legionów Piłsudskiego, ulicy Władysława Warneńczyka (ok. 5m) i Plant im. Floriana Nowackiego. Na poziomie ulicy Legionów Piłsudskiego zielony dach budynku stanowi przedłużenie poziomu chodnika. Budynek pełni rolę parku płynnie łączącego się z poziomem ulicy. Dzięki temu powierzchnia parku nie zmniejsza się wobec istniejącej, a dzięki uporządkowaniu jej jest ona korzystniejsza i bardziej uporządkowana. Drzewa, które przerastają w koncepcji budynek, tworzą na poziomie +1 efekt spaceru w koronach drzew - elementu nieznanego dotąd w mieście.

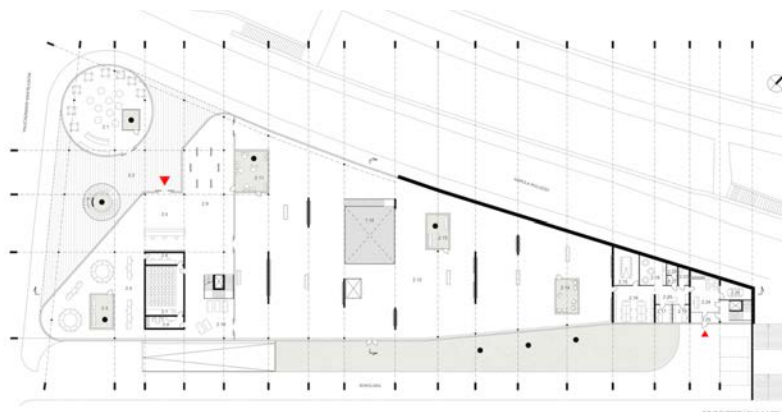
Bryła budynku zaprojektowana została w formie minimalistycznego pawilonu, który stanowić ma tło dla sztuki nowoczesnej, organizowanych wydarzeń i istniejącej przyrody, ale głównie służyć odwiedzającym i mieszkańcom miasta swoim kształtem, estetyką i funkcją.

4.2 CZĘŚĆ WYSTAWIENNICZA

Eksperymentalna Strefa Wystawiennicza - Artystyczny Start Up stanowić ma przestrzeń uniwersalną pod wystawy czasowe, prywatne kolekcje lub wydarzenia związane z architekturą i sztuką. Z tego powodu nadrzędną kwestią było stworzenie powierzchni otwartej, wysokiej (4,5 m), umożliwiającej podział w zależności od zapotrzebowania. W części ekspozycyjnej słupy konstrukcyjne zastępujące ściany konstrukcyjne dają korzystniejszy efekt wizualny, kadrują wnętrze, w ciekawe niedomknięte przestrzenie i wytyczają możliwość zmian w aranżacji przestrzeni. Pionowe płaszczyzny stanowią także miejsce dla projekcji.

W części wystawienniczej obiektu zaprojektowano ruchomą platformę wystawienniczą, która poprzez regulację wysokości od -1 do +1 daje możliwość wykorzystania jej na wiele sposobów w zależności od aktualnej koncepcji przestrzeni. Przy obniżeniu jej na kondygnację podziemną pełnić może ona funkcję dodatkowej sali, dostępnej poprzez schody bądź windę lub kiedy będzie delikatnie obniżona pozwolić może na zmianę perspektywy oglądania dzieł lub ekspozycję elementu wyższego niż jedna kondygnacja.

Istniejące drzewa, które przerastają bryłę budynku posiadają prostokątne wewnętrzne atria, które są dodatkowymi przestrzeniami zielonymi, gdzie eksponować można rzeźby, bądź w okresie letnim odpocząć na świeżym powietrzu. Kształt atriów inspirowany był obrazem Kazimierza Malewicza - *Koło i Prostokąt*.

Ilustracja 24. Rzut parteru, opracowanie własne.

Ilustracja 25. Wizualizacja z lotu ptaka, opracowanie własne.

Ilustracja 26. Wizualizacja nocna od strony ul. Wereńczyka w Krakowie, opracowanie własne.

Ilustracja 27. Wizualizacja od strony skrzyżowania ulic Rollego i Wereńczyka w Krakowie, opracowanie własne.

Ilustracja 28. Wizualizacja wnętrza projektowanego obiektu, opracowanie własne.

4.3 FUNKCJE UZUPEŁNIAJĄCE

W tworzeniu projektu *Eksperymentalnej strefy wystawienniczej - artystycznego start up'u* ważnym aspektem było uwzględnienie funkcji uzupełniających, które pomagałyby w sprawnym funkcjonowaniu obiektu i uatrakcyjniły jego profil.

Nadrzędną funkcją budynku jest funkcja wystawiennicza, znajdująca się w większości na poziomie 0. Wejście główne do budynku odbywa się przez zadaszony plac miejski w obszarze którego znajduje się także kawiarnia z czytelnią o kształcie przeszklonego walca.

Na przeciwko głównego wejścia znajduje się recepcja witająca odwiedzających, która umożliwia zakup biletu wstępu lub zasięgnięcie informacji na temat wydarzeń czy samego budynku. Za ścianą recepcji zaprojektowano salę konferencyjną dla ok. 75 osób, która pozwala na organizację wykładów, projekcji filmowych czy konferencji. Przy wejściu do budynku zaproponowano także czytelnię z biurkami, stanowiącą miejsce skupienia i nauki. Pomiędzy recepcją, a wejściem do strefy wystawienniczej przewidziano obszerne foyer, umożliwiające organizację wernisaży i lokowanie tam stolików, bądź cateringu.

We wschodniej części budynku na poziomie 0 umiejscowiono strefę administracji i wejście do obiektu dla pracowników i korzystających z pracowni artystów (na poziomie -1). Część administracyjna zawiera recepcję z salą konferencyjną dla gości, dwóch gabinetów, małego open space'u dla 10 pracowników, sali spotkań oraz pokoju socjalnego.

Od ulicy Sokolskiej zaprojektowano zjazd do garażu na poziom -1. W garażu podziemnym znajduje się 13 miejsc postojowych. Na wschodniej części kondygnacji podziemnej znalazły się także ogólnodostępne dla odwiedzających szatnia, szafki do przechowania rzeczy, pokój rodzica oraz toalety. Przewidziano także obszerne pomieszczenie techniczne.

Dostawa dzieł sztuki odbywa się na poziomie -1. Po zjechaniu rampą w dół samochód dostawczy mija portiernię koordynującą dostawy i poprzez wycofanie wjeżdża w obszar rozładunku. Nieopodal przewidziano także pomieszczenie na odpady. W tej części budynku znajdują się pomieszczenia związane z magazynowaniem i przygotowaniem dzieł sztuki przed ekspozycją.

We wschodniej części poziomu -1 zaprojektowano strefę dla artystów, którzy mają do swojej dyspozycji dwie pracownie o łącznej wielkości ponad 200 m² z zapleczem socjalnym i restauracją dzieł sztuki.

Na poziomie +1 znajduje się restauracja w formie przeszklonego walca, z której rozpościera się widok na korony istniejących drzew i ogród na dachu, a także na Wisłę i Bulwary.

4.4 ZIELONY DACH

Na poziomie +1 *Eksperymentalnej strefy wystawienniczej - artystycznego start up'u* zaprojektowano część parkową, która stanowi połączenie z poziomem ulicy Legionów Piłsudskiego. Na dachu znajduje się zieleń niska o zróżnicowanej wysokości i swobodne alejki. Istniejące drzewa rosnące poniżej, koronami wystają ponad poziom dachu, dzięki czemu przestrzeń jest delikatnie zacieniona. Przestrzeń ta pozwala na ekspozycję dzieł sztuki w formie Ogrodu Rzeźby - przestrzeni publicznej nacechowanej sztuką, dzięki której eksponaty dostępne są dla szerokiego grona odbiorców.

Wykonanie stopodachu zielonego w projekcie niesie ze sobą wiele korzyści, takich jak m.in.¹⁴:

- utrzymanie obszarów zielonych dla miasta - w wypadku *Eksperymentalnej strefy wystawienniczej - artystycznego start up'u* ilość terenów zielonych pozostaje niezmienną, pomimo wykonania na działce pawilonu wystawienniczego. Dzięki technologii dachu zielonego powierzchnia biologicznie czynna zostaje przeniesiona na wyższy poziom, stanowiąc korzystne połączenie terenu niwelując niewykorzystane obecnie zagłębienie terenu,
- zmniejszenie hałasu okolicznych ulic,
- dodatkowa izolacja termiczna dachu, która pozwala na mniejsze wydatki energetyczne potrzebne na ogrzewanie budynku, chroni przed nadmiernym nagrzewaniem budynku, dzięki czemu można ograniczyć używanie klimatyzacji,
- oczyszczanie powietrza, stropodach zielony pochłania nawet 20% pyłów występujących w powietrzu, obszar zielonego dachu o powierzchni 10 m² pochłania taką samą ilość zanieczyszczeń jak niskie drzewo - jest to aspekt wysoce istotny w Krakowie, który boryka się z problemem smogu i zanieczyszczenia powietrza,
- retencja i oczyszczenie wód opadowych - stropodach zielony pochłania aż do 90% wody opadowej, stanowiąc dzięki temu profilaktykę przeciwpowodziową,
- rośliny występujące na dachu produkują tlen,
- większa odporność ogniowa,
- ograniczenie efektu miejskiej wyspy ciepła.

Warto jednak wziąć pod uwagę także wysoki koszt, większy ciężar dachu oraz obowiązek stałej pielęgnacji roślinności.

Dodatkowo na tej kondygnacji znajduje się kameralna restauracja z widokiem na zakole Wisły o obłym kształcie, nawiązująca do formy na poziomie parteru.

¹⁴ https://pl.wikipedia.org/wiki/Zielony_dach

Ilustracja 29. Wizualizacja zielonego dachu z widokiem na zakole Wisły, opracowanie własne.

Ilustracja 30. Zagospodarowanie terenu, opracowanie własne.

5. OPIS TECHNICZNY

5.1 ROZWIĄZANIA KONSTRUKCYJNO-MATERIAŁOWE

Siatka konstrukcyjna kondygnacji podziemnej (oraz w wyniku tego nadziemnej) ma nietypowy, nieregularny kształt ze względu na istniejące drzewa uwzględnione przy stworzeniu obiektu, od których zachowano bezpieczny odstęp 7 metrów - zważając na ukorzenienie.

Obiekt *Eksperymentalnej strefy wystawienniczej - artystycznego start up'u* znajduje się w bliskiej odległości od rzeki Wisły, z tego powodu na kondygnacji podziemnej wykonano ścianę szczelinową. Istniejący mur oporowy w północnej części działki zastąpiono ścianą szczelinową. Jest to system konstrukcyjny pozwalający na wykonanie ściany lub fundamentu bez zaburzenia istniejącej konstrukcji. W tym wypadku było to szczególnie ważne, aby nie narazić się na szkody otoczenia wywołane bliską obecnością rzeki Wisły. Ścianę szczelinową wykonuje się z żelbetu w szczelinie wykopanej w gruncie. Pełni ona funkcję oporu przed siłami poziomymi, przeniesieniem obciążeń pionowych oraz zapewnieniem wodoszczelności. Zaproponowano Technologię Betonu Wodoszczelnego (TBW), który nie wymaga dodatkowej izolacji przeciwwilgociowej i może zastąpić istniejący mur oporowy. Ściany konstrukcyjne wewnątrz budynku i na kondygnacjach naziemnych wykonane są z żelbetu o grubości 30 cm, pozostawione w naturalnym wykończeniu. Ściany działowe zostały wykonane z płyt gipsowo-kartonowych o grubości 12,5 cm.

Projektowany obiekt mają stanowić tło dla otaczającej przyrody, sztuki i widoków, dlatego elewację parterowego budynku wykonane są z ścian przeszklonych z podwójnym szkleniem, dzięki któremu forma budynku jest lekka i nowoczesna oraz widoczna jest zarówno panorama zewnątrz budynku, jak i sztuka wewnątrz.

Wnętrza obiektu zachowane są w stonowanej kolorystyce z wykorzystaniem naturalnego betonu i białych dodatków, aby nie konkurować z zielenią i sztuką, ale stanowić neutralne, minimalistyczne tło.

W przestrzeniach wystawienniczych wykonano sufit podwieszany w celu zamaskowania siatek instalacji elektrycznych, wodnych, kanalizacyjnych, wentylacyjnych czy przeciwpożarowych. W suficie podwieszanym zintegrowano oświetlenie punktowe dostosowane do oświetlenia dzieł sztuki. Nad platformą wystawienniczą zaproponowano sufit napinany w barissolu, dzięki któremu na oświetlone rzeźby światło padać będzie równomiernie. W strefach reprezentacyjnych przewidziano lampy dekoracyjne.

5.2 DOSTĘPNOŚĆ DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podczas projektowania obiektu *Eksperymentalnej strefy wystawienniczej - artystycznego start up'u* wzięte zostały pod uwagę potrzeby osób niepełnosprawnych, zarówno gości odwiedzających budynek, jak i pracowników. Parterowy budynek nie stanowi przeszkody dla niepełnosprawnych, plac przed wejściem do budynku oraz foyer stanowią otwartą, równą przestrzeń na którą dotrzeć można z poziomu chodnika. Dzięki przestronnym przestrzeniom możliwe jest swobodne poruszanie się osób niepełnosprawnych ruchowo, a wszystkie zawarte w programie funkcjonalnym pomieszczenia, dzięki przestronnym windowom, są gotowe do przyjęcia osób niesprawnych ruchowo. Dodatkowo płaskie ścieżki otaczające budynek o równej nawierzchni nie powinny stanowić utrudnień. Uwzględniono również miejsce parkingowe w garażu podziemnym o szerokości 3,5 m x 5m.

W projektowaniu obiektu wzięto pod uwagę potrzeby nie tylko osób niepełnosprawnych ruchowo, ale także odwiedzających z zaburzeniami widzenia i słuchu. Poprzez wykorzystanie stonowanych, ale zróżnicowanych barw powierzchnia sprzyja odnalezieniu się w niej i lokalizację swojego położenia. Klarowny układ funkcjonalny pozwala na swobodne poruszanie się i zapoznanie z jej rozkładem. Obiekt posiada balustrady o wysokości 110 cm zapewniające bezpieczeństwo odwiedzających. Projektowane ściany łączą się ze stropami pod kątem 90, zapewni to niewidomym komfortową orientację układu funkcjonalnego. Niepełnosprawni mogą wykorzystać systemy audio umożliwiające otrzymanie informacji gdzie w danym momencie się znajdują, ale także jakie elementy można podziwiać z dokładnym opisem.

5.3 ROZWIĄZANIA EKOLOGICZNE I ENERGOOSZCZĘDNE

Zastosowanie ekologicznych rozwiązań w procesie projektowania staje się bardzo istotnym aspektem we współczesnym projektowaniu. W związku z problemem smogu - zanieczyszczenia powietrza w Krakowie, rozwiązania ekologiczne podczas projektu muszą być wzięte pod uwagę, aby w miarę możliwości zredukować negatywny wpływ powstawania nowych budynków na mieszkańców Krakowa. W tym celu wszystkie wartościowe drzewa w miejscu lokalizacji działki zostały zachowane zwiększając dodatkowo walory estetyczne obiektu. Drzewa stanowią „zielone płuca” obiektu, dzięki jej pozostawieniu obiekt jest bardziej przyjazny dla odbiorcy, opiera się o założenia biophilic design - projektowania w założeniu, iż człowiek jest częścią ekosystemu. Zieleń pełni także walor akustyczny, redukcji hałasu od strony Mostu Piłsudskiego, który jest ruchliwym odcinkiem na mapie miasta. Ze względu na znaczącą ilość elementów zielonych w obiekcie rekomenduje się zbieranie wody deszczowej i wykorzystywanie jej w procesie irygacji.

Doświetlenie światłem dziennym przestrzeni ekspozycyjnych i dodatkowych wykorzystywanych w największym stopniu pozwala na ograniczenie poboru energii elektrycznej wykorzystywanej do oświetlenia. W budynku zastosowano dodatkowo czujniki ruchu sterujące światłem, które bazuje na technologii LED. W toaletach przewidziano baterie umywalkowe o zredukowanym poborze wody.

W okresie od wiosny do jesieni rekomenduje się naturalne wietrzenie obiektu (z wyłączeniem części wystawienniczej) poprzez otwieranie fragmentów elewacji, dzięki takiemu rozwiązaniu ogranicza się wykorzystanie instalacji HVAC to poprawnego funkcjonowania budynku, a korzysta z sezonowej pogody.

5.4 OCHRONA PRZECIWOPOŻAROWA

Przepisy Prawa Budowlanego zostały uwzględnione podczas projektowania *Eksperymentalnej strefy wystawienniczej - artystycznego start up'u*, aby obiekt funkcjonował zgodnie z obowiązującymi zasadami ochrony przeciwpożarowej. W razie pożaru istnieje możliwość dotarcia to całości elewacji (w szczególności do dłuższej elewacji) budynku poprzez zachowanie odpowiedniej szerokości dróg pożarowych, umożliwi to sprawne ugaszenie pożaru i ewakuację ludzi. W całym obiekcie przewidziano czujniki dymu. Drzwi pomiędzy strefami pożarowymi wyposażono w samozamykacze, które podczas pożaru zamkną się opóźniając rozprzestrzenianie się ognia.

Obiekt dzieli się na strefy niezależne strefy pożarowe. Przestrzeń wystawiennicza stanowi odrębną autonomiczną strefę pożarową.

W projektowaniu aranżacji pomieszczeń obiektu zastosowano się do przepisów poprawnej ewakuacji na wypadek pożaru, tak, aby użytkownicy budynku byli w stanie bezpiecznie opuścić budynek.

5.5 WYKAZ I BILANS POWIERZCHNI POMIESZCZEŃ

Poziom -1 (Kondygnacja 1):

1.1 Garaż podziemny (13 miejsc w tym jedno dla niepełnosprawnych)	389 m2
1.2 Przedsiónek	9,7 m2
1.3 Szatnia	27,1 m2
1.4 Toaleta męska	14,3 m2
1.5 Przedsiónek toalety męskiej z umywalkami	8,9 m2
1.6 Toaleta damska	14,1 m2
1.7 Przedsiónek toalety damskiej z umywalkami	8,8 m2
1.8 Komunikacja	52,1 m2
1.9 Szafki do przechowywania	10,6 m2
1.10 Toaleta dla niepełnosprawnych	5,3 m2
1.11 Pokój rodzica	15,1 m2
1.12 Toaleta przy pokoju rodzica	3,1 m2
1.13 Pomieszczenie techniczne	158,9 m2
1.14 Ruchoma platforma ekspozycyjna	97 m2
1.15 Przedsiónek z funkcją wystawienniczą	38,7 m2
1.16 Korytarz	23,3 m2
1.17 Pomieszczenie ochrony	14,1 m2
1.18 Pomieszczenie na odpady	18,1 m2
1.19 Przestrzeń manewrowa dostaw	250,1 m2
1.20 Rozładunek dostaw	57 m2
1.21 Przygotowanie eksponatów	68,8 m2
1.22 Magazyn dzieł sztuki	291,1 m2
1.23 Pracownia artystyczna	109,7 m2
1.24 Szatnia	18,5 m2
1.25 Przedsiónek toalety męskiej	3,1 m2
1.26 Toaleta męska	3,2 m2
1.27 Toaleta dla niepełnosprawnych/damska	5,4 m2
1.28 Korytarz	55,2 m2
1.29 Restauratoria dzieł sztuki	25,1 m
1.30 Przechowywanie	5,3 m2
1.31 Komunikacja pionowa	29,9 m2
1.32 Pracownia artystyczna	89,4 m2
	= 1920 m2

Poziom 0 (Kondygnacja 2):

2.1 Kawiarnia i księgarnia	185 m2
2.2 Zadaszony plac	447 m2
2.3 Atrium z istniejącym drzewem	23,1 m2

2.4 Czytelnia i miejsce pracy cichej	261,2 m2
2.5 Strefa wejścia i recepcji	70,9 m2
2.6 Zaplecze techniczne sali konferencyjnej	13, 21 m2
2.7 Sala konferencyjna	56,9 m2
2.8 Pomieszczenie dla prelegentów	12,7 m2
2.9 Foyer/Eventy/Wernisaże	210,3 m2
2.10 Lounge/Strefa odpoczynku	66,3 m2
2.11 Atrium z istniejącym drzewem	42,4 m2
2.12 Główna przestrzeń wystawiennicza	1574,3 m2
2.13 Atrium z istniejącym drzewem	23,0 m2
2.14 Atrium	23,0 m2
2.15 Sala konferencyjna	26,7 m2
2.16 Open space dla dziesięciu pracowników	38,7 m2
2.17 Pomieszczenie socjalne	10,5 m2
2.18 Kuchnia	21,5 m2
2.19 Gabinet	10,5 m2
2.20 Recepcja gabinetów	10,9 m2
2.21 Przedsionek toalety męskiej	3,5 m2
2.22 Toaleta męska	3,1 m2
2.23 Toaleta dla niepełnosprawnych/damska	5,3 m2
2.24 Recepcja części administracyjnej	32,4 m2
2.25 Przedsionek	8,0 m2
2.26 Sala konferencyjna dla gości	14,8 m2
	=3195,21 m2

Poziom +1 (Kondygnacja 3):

3.1 Restauracja 2	200,6 m2
3.2 Toaleta dla niepełnosprawnych/damska	5,3 m2
3.3 Przedsionek toalety męskiej	3,2 m2
3.4 Toaleta męska	1,9 m2
	=211 m2

CAŁOŚĆ: 5326,21 m2

6. BIBLIOGRAFIA

LITERATURA:

Alexander Christopher, „*Język wzorców. Miasta, budynki, konstrukcja*”, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2008

Budny Jolanta „*Dostosowanie Budynków Użyteczności Publicznej - Teoria i Narzędzia*” wyd. Stowarzyszenie Integracja 2010

Jones Denna, „*Historia architektury*”, Arkady 2014

Kowalski Kamil, „*Projektowanie bez barier – wytyczne*”, Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji

Lynch Kevin „*The Image of the City*”, MIT Press 1960

Mitchell W.J, „*The City of Bits. Space, Place, and the Infobahn*”, MIT Printing 1999 r, str. 57-60.

Neufert Ernst, „*Podręcznik projektowania architektoniczno-budowlanego*”, 4, wydanie polskie, Arkady, Warszawa 2011

Pabich Marek, „*O kształtowaniu muzeum sztuki. Przestrzeń piękniejsza od przedmiotu*”, Muzeum Śląskie, Katowice 2007

Rożek Michał, „*Przewodnik po zabytkach i kulturze Krakowa*”, PWN, Kraków – Warszawa 2001

ŹRÓDŁA INTERNETOWE:

www.archdaily.com

www.archilovers.com

www.bryla.pl

www.detail.de

<http://www.integracja.org>

www.wikipedia.org

<http://www.museum-id.com/idea-detail.asp?id=283> „*What will museums be like in the future?*”

<https://frieze.com/article/what-is-the-future-of-the-museum> „*What is the future of the museum?*”

INNE:

A Vida É Um Sopro – film o twórczości Oscara Niemeyer’a

Toyo Ito - 1/3, 2/3, 3/3 The Sendai Media Center na youtube.com

Prawo Budowlane Dz.U. 1994 Nr 89 poz. 414 USTAWA z dnia 7 lipca 1994 r. (na podstawie *Prawo budowlane* Wydanie 20. *Warunki techniczne i inne akty prawne*, Wolter Kluwer SA 2014 i <http://isap.sejm.gov.pl/>)

Miesięczniki architektoniczne:

Architektura i Biznes, *ARCH*, *Architektura Murator*

CZĘŚĆ RYSUNKOWA